

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

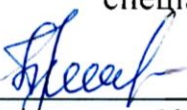
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
АГРОНОМІЯ

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 201 Агроніомія
галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

СХВАЛЕНО

Радою з якості вищої освіти
спеціальності Агроніомія

Голова ради

Ольга БАРАБОЛЯ
(протокол № 1 від «02» вересня 2022 р.)

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою навчально-наукового
інституту агротехнологій, селекції та екології

Голова вченої ради

Микола МАРЕНИЧ
(протокол № 2 від «05» вересня 2022 р.)

Програма атестації

вводиться в дію з 15 вересня 2022 р.

Директор Микола МАРЕНИЧ

Полтава-2022

ПЕРЕДМОВА

Програма атестації здобувачів вищої освіти. Освітньо-професійна програма Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство.

1. ВНЕСЕНО кафедрою рослинництва Полтавського державного аграрного університету протокол № 1 від «01» вересня 2022 р.

2. РОЗРОБНИКИ:

1. Віктор ЛЯШЕНКО, кандидат с.-г. наук, доцент
2. Володимир ГАНГУР, доктор с.-г. наук, ст. науковий співробітник
3. Віктор ПИСАРЕНКО, доктор с.-г. наук, професор
4. Микола МАРЕНИЧ, доктор с.-г. наук, професор
5. Сергій ПОСПЄЛОВ, доктор с.-г. наук, професор
6. Людмила БІЛЯВСЬКА, доктор с.-г. наук, професор
7. Максим КУЛИК, доктор с.-г. наук, професор
8. Олена ГОРДЄЄВА, кандидат с.-г. наук, доцент
9. Марина ПІЩАЛЕНКО, кандидат с.-г. наук, доцент
10. Ганна ПОСПЄЛОВА, кандидат с.-г. наук, доцент
11. Ольга БАРАБОЛЯ, кандидат с.-г. наук, доцент
12. Юрій БАРАТ, кандидат с.-г. наук, доцент
13. Ірина ГОЛУБ-МАКОВЕЦЬКА, методист
14. Людмила ФІЛОНЕНКО, методист 1-ої категорії

СХВАЛЕНО

Радою з якості вищої освіти спеціальності 201 Агрономія
Протокол № 1 від «02» вересня 2022 р.

Голова ради _____ Ольга БАРАБОЛЯ

ЗМІСТ

<i>1. Вступ</i>	<i>4</i>
<i>2. Вимоги до атестації здобувачів вищої освіти</i>	<i>5</i>
<i>3. Вимоги до атестаційного екзамену</i>	<i>5</i>
<i>4. Оцінювання рівня якості підготовки</i>	<i>17</i>
<i>5. Порядок присвоєння кваліфікації</i>	<i>18</i>
<i>6. Перелік нормативних документів, на яких базується програма атестації</i>	<i>18</i>

1. Вступ

Уходження України до єдиного Європейського простору вищої освіти, розвиток науки і виробництва, що супроводжується впровадженням високоефективних новітніх технологій, обумовили виникнення відповідних вимог до освітньо-професійної підготовки фахівців із вищою освітою, забезпечення їх конкурентоспроможності на внутрішньому, Європейському і світовому ринках праці.

Досягнення зазначених вимог можливе за умов постійного проведення контрольних заходів із визначення відповідності знань й умінь випускників змісту навчання, висвітленого в освітньо-професійній програмі, яка в свою чергу потребує періодичного оновлення відповідно до змін на ринку праці та рекомендацій внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів.

Атестація здобувачів вищої освіти є завершальним етапом у підготовці бакалавра з агрономії. Її мета – встановлення рівня підготовки випускника до виконання професійних задач та відповідності його підготовки вимогам освітньо-професійної програми. Вона визначає теоретичний рівень підготовки бакалавра та оцінює його готовність до самостійного вирішення виробничих завдань. Одним із об'єктивних засобів зазначеної діагностики фахівців є атестаційний екзамен.

Рекомендована програма складена з урахуванням вимог, що висувуються до здобувачів вищої освіти на атестації, з метою виявлення різнобічних і глибоких знань із професійної підготовки.

До атестації згідно з наказом ректора допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно склали обов'язкові і вибіркові компоненти та виконали практичну підготовку освітньо-професійної програми. За умови успішного її проходження випускнику присвоюється кваліфікація бакалавр з агрономії і видається диплом державного зразка.

Підготовлені тестові завдання є засобом для визначення рівня результатів навчання майбутніх фахівців. Вони можуть бути використані з метою оперативного визначення роботодавцем в здобувача вищої освіти необхідних компетентностей для виконання професійних функцій та обов'язків.

2. Вимоги до атестації здобувачів вищої освіти

1.1. Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам Стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 Агронімія та освітньо-професійною програмою Агронімія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Атестація здійснюється відкрито і гласно.

1.2. Принципами формування і реалізації методик, призначених для кількісного та якісного оцінювання рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей осіб, які пройшли підготовку за освітньо-професійною програмою Агронімія спеціальності 201 Агронімія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є уніфікація, комплексність, взаємозамінність та взаємодоповненість, актуальність, інформативність, дієвість, індивідуальність, диференційованість, об'єктивність і відкритість, єдність вимог, предметність, інноваційність.

1.3. Атестація здійснюється відповідно до вимог Стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 Агронімія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньо-професійної програми Агронімія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агронімія у формі атестаційного екзамену.

1.4. У процесі атестації визначається рівень професійної підготовки фахівців до здатності розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері агрономії, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

1.5. Атестація здобувачів вищої освіти щодо встановлення фактичної відповідності рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей агрономів вимогам Стандарту вищої освіти та освітньо-професійною програмою Агронімія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201 Агронімія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство здійснюється Екзаменаційною комісією (далі – ЕК) з фаху, голова та члени якої затверджується наказами ректора Полтавського державного аграрного університету.

3. Вимоги до атестаційного екзамену

2.1. Атестаційний екзамен повинен забезпечувати оцінювання рівня досягнення програмних результатів навчання та сформованості загальних і фахових компетентностей, визначених Стандартом вищої освіти спеціальності 201 Агронімія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньо-професійною програмою Агронімія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агронімія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

2.2. Атестаційний екзамен передбачає виконання тестових завдань.

2.3. Форма проведення атестаційного екзамену – тестовий іспит з використанням засобів інформаційних технологій.

2.4. Інформаційною базою формування засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення цілей освітньо-професійної підготовки є зміст програм навчальних дисциплін, що виносяться на атестацію.

2.5. Засоби об'єктивного контролю формуються шляхом структурної композиції змісту навчальних дисциплін, що формують результати навчання та систему компетентностей фахівця і виносяться на атестацію (наведені у навчальному плані підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Агронімія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агронімія.

2.6. Під час атестаційного екзамену здобувач вищої освіти повинен продемонструвати належний рівень досягнення програмних результатів навчання та сформованості загальних і фахових компетентностей.

2.7. Університет забезпечує дотримання правил і процедури проведення атестаційного екзамену шляхом:

- уніфікації умов проведення, засобів оцінювання, методик оброблення результатів та форм їхнього подання;
- інформаційно-консультаційної підготовки здобувачів вищої освіти до атестаційного екзамену;
- використання критеріїв об'єктивного оцінювання.

2.8. Комплекс засобів оцінювання формується кафедрою, відповідальною за реалізацію освітньої програми, та за кількісними і якісними параметрами повинен бути презентативним, охоплювати весь об'єм Програми атестаційного екзамену, затвердженої в установленому порядку.

2.9. Програма атестаційного екзамену формується відповідно до освітньо-професійної програми Агронімія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201 Агронімія містить: вступ; вимоги до атестації здобувачів вищої освіти; вимоги до атестаційного екзамену; оцінювання рівня якості підготовки; порядок присвоєння кваліфікації; перелік нормативних документів, на яких базується програма атестації.

2.10. Програма атестаційного екзамену відтворює основні функціональні складові компетентнісної моделі фахівця, відповідає принципам валідності, наукової насиченості, інформативності, інноваційності, націлена на вирішення спеціалізованих завдань та практичних проблеми у відповідній сфері, що передбачає застосування теорій та наукових методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2.11. Кафедра, відповідальна за реалізацію освітньої програми, забезпечує членів ЕК алгоритмізованими рішеннями атестаційних завдань і фонду засобів оцінювання.

Програма атестаційного екзамену

Атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Агрономія спеціальності 201 Агрономія проводиться у формі тестового іспиту з використанням інформаційних технологій. У тестовий іспит входять питання з фахових дисциплін.

Навчальні дисципліни, які входять до атестаційного екзамену:

1. *Агрофармакологія*
2. *Агрохімія*
3. *Ґрунтознавство з основами геології*
4. *Ентомологія*
5. *Землеробство*
6. *Овочівництво*
7. *Плодівництво*
8. *Рослинництво з основами програмування;*
9. *Селекція та насінництво польових культур;*
10. *Фітопатологія*

Зміст програми

Навчальна дисципліна

АГРОФАРМАКОЛОГІЯ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Фітофармакологія як ланка в інтегрованих системах захисту рослин.
2. Основи агрономічної токсикології та резистентність шкідливих організмів до пестицидів і шляхи її запобігання.
3. Санітарно-гігієнічні основи застосування пестицидів.
4. Хімічні засоби захисту рослин від шкідників.
5. Хімічні засоби захисту рослин від хвороб.
6. Препарати для допосівного обробітку посівного і садивного матеріалу.
7. Хімічні засоби боротьби з бур'янами.

Список рекомендованої літератури

1. Довідник із захисту рослин / Л.І.Бублик, Г.І.Васечко, В.П.Васильєв та ін..; За ред.. М.П.Лісового. К.: Урожай, 1999.
2. Довідник із пестицидів /М.П.Секун, В.М.Жеребко, О.М.Лапа. К.: Колообіг, 2007.
3. Грицаєнко З.М. Гербициди і продуктивність сільськогосподарських культур. Умань: Уманське видавничо-поліграфічне підприємство, 2005.
4. Пестициди і технічні засоби їх застосування: навч. посібник.; За ред.. М.Д.Євтушенка, Ф.М.Марютіна. Харк. держ. аграр. ун-т ім.. В.В. Докучаєва. Харків, 2001.
5. Пестициди та агрохімікати України: Практ. довід. Для фахівців сільського господарства. Д.: АРТ-ПРЕС, 2014.
6. Писаренко В.М. Захист рослин: екологічно обґрунтовані системи. Полтава: Видавництво "ІнтерГрафіка", 2002.
7. Писаренко В.М., Писаренко П.В. Захист рослин: Екологічно обґрунтовані

- системи. Полтава 2003.
8. Фітофармакологія: Підручник. За ред. М.Д.Євтушенка, Ф.М.Марютіна. К.: Вища освіта, 2004.

Навчальна дисципліна
АГРОХІМІЯ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Хімічний склад та живлення рослин.
2. Властивості ґрунту в зв'язку із живленням рослин і застосуванням добрив.
3. Хімічна меліорація ґрунтів та меліоранти.
4. Азотні добрива.
5. Фосфорні добрива.
6. Калійні та комплексні добрива.
7. Мікродобрива. Бактеріальні препарати. Рістактивуючі речовини.
8. Органічні добрива, їх властивості та використання.
9. Технології зберігання, схеми та машини для транспортування та внесення добрив і хімічних меліорантів.
10. Система застосування добрив.
11. Система удобрення озимої пшениці.
12. Система удобрення зернових бобових культур.
13. Система удобрення ярих колосових культур.
14. Система удобрення цукрових буряків.
15. Система удобрення соняшнику та кукурудзи.
16. Методи досліджень в агрохімії.
17. Охорона навколишнього середовища в разі використання добрив.
18. Агрохімсервіс.

Список рекомендованої літератури

1. Агрохімія і ґрунтознавство. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. Випуск 82. Харків: ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського», 2015. 132 с.
2. Господаренко Г.М. Агрохімія. К.: ТОВ "СІК ГРУП УКРАЇНА", 2015. - 376 с.
3. Городній М.М. та ін. Агрохімія, К.: Вища школа, 1995.
4. Лісовал А.П., Давиденко І.М., Мойсеєнко Б.М. Агрохімія/ Лабораторний практикум. К.: Вища школа, 1994.
5. Лісовал А.П., Макаренко В.М., Кравченко С.М. Системи використання добрив. К.: Вид-во АПК, 2002. – 350 с.
6. Господаренко Г.М. Агрохімія: підручник. К.: Аграрна освіта, 2013. 406 с.
7. Господаренко Г. М. Агрохімія: підручник, Київ: ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2018. 560 с.
8. Сучасні системи удобрення с.-г. культур у сівозмінах з різною ротацією за основними ґрунтово-кліматичними зонами України/ За ред. А.С. Заришняка, М.В. Лісового. – К.: Аграрна наука, 2008. 120 с.
9. Господаренко Г. М. Удобрення садових культур: Навчальний посібник.

- К.: ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2017. 340 с
10. Господаренко Г.М. Система застосування добрив: Навч. Посібник. К.: ТОВ "СІК ГРУП УКРАЇНА", 2015. 332 с.
11. Геркіял О.М., Господаренко Г.М., Коларьоків Ю.В. Агрохімія: Навчальний посібник. Умань, 2008. 300 с.

Навчальна дисципліна

ГРУНТОЗНАВСТВО З ОСНОВАМИ ГЕОЛОГІЇ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Ґрунтознавство як наука, його основні положення.
2. Геологічні процеси і джерела їх енергії.
3. Речовинний склад земної кори.
4. Походження і склад мінеральної частини ґрунту.
5. Походження, склад, властивості, агрономічне значення органічної частини ґрунту.
6. Ґрунтові колоїди і вбирна здатність ґрунту.
7. Фізичні показники та фізико-механічні властивості ґрунтів.
8. Теплові властивості і тепловий режим ґрунту.
9. Водні властивості і водний режим ґрунту.
10. Повітряні властивості і повітряний режим ґрунту.
11. Закономірності географії ґрунтів. Ґрунтово-кліматичні зони України.
12. Підзолистий процес ґрунтоутворення й окультурювання ґрунтів підзолистого типу.
13. Гумусово-акумулятивний (дерновий) процес ґрунтоутворення та окультурювання чорноземів і каштанових ґрунтів.
14. Болотний процес ґрунтоутворення та окультурювання болотних ґрунтів і торфовищ.
15. Галогенні ґрунти та окультурювання ґрунтів галогенного ряду

Список рекомендованої літератури

1. Білецький Є.М., Байдик Г.В., Білик М.О. Сільськогосподарська ентомологія. К.: Вища освіта, 2005.
2. Ґрунтознавство з основами геології: навч. посіб. / [О.Ф. Гнатенко, М.В. Капштик, Л.Р. Петренко, С.В. Вітвицький]. К: Оранта, 2005. 648 с.
3. Ґрунтознавство: підруч. / Назаренко І.І., Польчина С.М., Нікорич В.А. Чернівці, 2003. 400 с.
4. Ґрунтознавство: підруч. / [Тихоненко Д.Г., Горін М.О., Лактіонов М.І. та ін.]; за ред. Д.Г. Тихоненка. К.: Вища освіта, 2005. 703 с.
5. Геологія з основами мінералогії: навч. посіб. / [Тихоненко Д.Г., Дегтярьов В.В., Щуковський М.А. та ін.]; за ред. Д.Г. Тихоненка. К. : Вища шк., 2003. 287 с.
6. Практикум з ґрунтознавства: навч. посіб. / [Тихоненко Д.Г., Дегтярьов В.В., Крохін С.В. та ін.]; за ред. Д. Г. Тихоненка, В. В . Дегтярьова. Вінниця : Нова Книга, 2008. 448 с.
7. Назаренко І.І., Польчина С.М., Нікорич В.А. Ґрунтознавство: Підручник.

Чернівці: Книги XXI, 2004.- 400с

8. Польшина СМ. Грунтознавство. Головні типи ґрунтів. Ч. 1, 2. – Чернівці: Рута, 2000, 2001.

Навчальна дисципліна

ЕНТОМОЛОГІЯ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Ентомологія як наука, загальні відомості про комах шкідників.
2. Шкідники зернових культур.
3. Шкідники буряка цукрового.
4. Шкідники бобових культур.
5. Багатоїдні шкідники.
6. Шкідники хрестоцвітих культур.
7. Шкідники овочевих культур.
8. Шкідники плодкових культур.

Список рекомендованої літератури

1. Біологічний захист рослин / Дядечко М.П., Падій М.М., Шелестова В.С. та ін.; за ред. М.П. Дядечка та М.М. Падія. Біла Церква, 2001, 312 с.
2. Сільськогосподарська ентомологія: підручник / Байдик Г. В. та ін.; за ред. Б. М. Литвинова, М. Д. Євтушенка. Київ: Вища освіта, 2005. 511 с.
3. Завада М. М. Лісова ентомологія. К.: КВЦ, 2007. 186 с.
4. Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Лавренко Н. М. Морфологія, біологія багатоїдних шкідників та заходи боротьби з ними в адаптованих технологіях вирощування: наукова монографія / за ред. І. М. Мринського. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 97 с.
5. Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Лавренко Н. М. Морфологія, біологія шкідників зернових культур та заходи боротьби з ними в адаптованих технологіях вирощування: наукова монографія / за ред. І. М. Мринського. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 96 с.
6. Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Лавренко Н. М. Морфологія, біологія шкідників бобових культур та заходи боротьби з ними в адаптованих технологіях вирощування: наукова монографія / за ред. І. М. Мринського. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 90 с.
7. Мринський І. М., Урсал В. В., Забродіна І. В., Романов О. В., Воеводін В. В. Шкідники плодкових культур: навчальний посібник / Київ: Інтерконтиненталь, 2019. 728 с.
8. Мринський І. М., Урсал В. В., Марковська О. Є., Корбич Н. М. Шкідники запасів продукції рослинництва і тваринництва: навч. посібник /. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 412 с
9. Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Лавренко Н. М. Шкідники овочевих культур: навчальний посібник / Київ, 2018. 432 с.
10. Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Попова Л. М., Лавренко С. О., Аверчев О. В.. Морфологія, біологія шкідників овочевих культур та заходи боротьби з ними: навчальний посібник / Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 332 с.

11. Покозій Й. Т., Круть М. В. Шкідники сільськогосподарських рослин. Київ: Колобіг, 2004. 356 с.
12. Рубан М.Б. Практикум із сільськогосподарської ентомології: навч. пос. К.: Арістей, 2010. 472 с.
13. Рубан М.Б. Сільськогосподарська ентомологія: підруч. К.: Арістей, 2007. 520 с.
14. Станкевич С.В., Забродіна І.В. Моніторинг шкідників сільськогосподарських культур навч. посіб. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва, Харків ФОП 2016, 216 с.

Навчальна дисципліна

ЗЕМЛЕРОБСТВО

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Землеробство як галузь сільськогосподарського виробництва, його особливості та основні етапи розвитку.
2. Фактори життя рослин і закони землеробства.
3. Родючість ґрунту та її відтворення для оптимізації умов життя рослин.
4. Екологічні фактори життя рослин та їх регулювання в землеробстві.
5. Біологічні особливості і класифікація бур'янів.
6. Облік забур'яненості та картування посівів сільськогосподарських культур.
7. Заходи боротьби з бур'янами.
8. Наукові основи і завдання обробітку ґрунту.
9. Система обробітку ґрунту під ярі культури.
10. Система обробітку ґрунту під озимі культури.
11. Сівба і післяпосівний обробіток ґрунту.
12. Особливості обробітку ґрунту на меліорованих землях.
13. Мінімізація обробітку ґрунту.
14. Наукові основи захисту ґрунту від ерозії.
15. Рекультивація ґрунту.
16. Наукові основи сівозмін.
17. Місце парів і польових культур у сівозміні.
18. Класифікація і організація сівозмін.
19. Наукові основи системи землеробства.
20. Сучасні зональні системи землеробства

Список рекомендованої літератури

1. Гудзь В. П., Примак І. Д., Будьонний Ю. В., Танчик С. П. Землеробство: Підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. / За ред. В. П. Гудзя. К.: Центр учбової літератури, 2010. 464 с.
2. Гудзь В.П., Рибак М.Ф., Танчик С. П. Екологічні проблеми землеробства. Житомир. 2010. 706 с.
3. Загальне землеробство / за ред В.О. Єщенка. Київ: Вища освіта, 2004. 336 с.
4. Землеробство: підручник. 2-ге вид. перероб та доп. / за ред.. В.П.Гудзя. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 524 с.

5. Землеробство з основами ґрунтознавства і агрохімії. В.П.Гудзь, А.П.Лісовал, В.О.Андрієєко, М.Ф.Рибак. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 326 с.
6. Механічний обробіток ґрунту: історія, теорія, практика: [навч. посіб.] / І. Д. Примак [та ін.]; за ред. д-ра с.-г. наук, проф. І. Д. Примака. - Вінниця: ТВОРИ, 2019. 425 с.
7. Примак І., Панченко О., Лозинська Т., Караульна В., Федорук Ю., Єзрковська Л., Покотило І., Хахула В. Землеробство. Вінниця: «Твори», 2020. 578 с.
8. Сівозміни: підручник/С.П.Танчик, І.Д.Примак, Д.В. Літвінов, Л.В. Центило Київ:ЦП Компринт, 2019. 365 с.
9. Загальне землеробство: [підручник / за ред В.О. Єщенка. – К.: Вища освіта, 2004.
- 10.Землеробство з основами ґрунтознавства, агрохімії та агроєкології: [навч.пос.] / М.Я Бомаба. К.: Урожай, 2003.
- 11.Практикум із загального та меліоративного землеробства. За ред. Будьонного Ю.В. – Харків: ХНАУ, 2005.

Навчальна дисципліна
ОВОЧІВНИЦТВО

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Господарське значення овочів. Стан і перспективи розвитку овочівництва. Біологічна характеристика овочевих рослин. Класифікація та походження.
2. Вимоги овочевих рослин до умов навколишнього середовища та їх оптимізація у відкритому ґрунті.
3. Технологічні заходи вирощування овочевих культур. Розмноження овочевих рослин.
4. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування капустияних.
5. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування коренеплідних овочевих культур.
6. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування представників родини Цибулевих.
7. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування представників родини Пасльонових.
8. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування гарбузових, представників родини Бобових і кукурудзи.
9. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування багаторічних овочевих культур.
- 10.Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування зеленних овочевих культур.

Список рекомендованої літератури

1. Атлас овочевих рослин / З.Д. Сич, І.М. Бобось. К.: Друк ООО АРТ-ГРУП,

2010. 112 с.
2. Барабаш О.Ю., Федоренко В.С., Гапоненко Б.К. та ін. Технологія вирощування овочів і плодів. К.: Вища школа, 1993. 323 с.
  3. Барабаш О. Ю., Демкевич Л. І., Мірошніченко Г. І. та ін. Цибуля і часник. К.: Урожай, 1992. 176 с.
  4. Барабаш О.Ю. Овочівництво. К.: Вища школа, 1994. 370 с.
  5. Яровий Г.І., Романов О.В. Овочівництво: навч посіб. Харків: ХНАУ, 2017. 376 с.
  6. Яровий Г.І. Наукові основи вирощування та захисту основних овочевих і багаторічних культур від хвороб і шкідників: монографія. Харків: Плеяда, 2010. 375 с.
  7. Барабаш О. Ю., Тараненко Л. К., Сич З. Д. Біологічні основи овочівництва. К.: Арістей, 2005. 347 с.
  8. Барабаш О. Ю., Цизь О.М., Гонтар В. Т. та ін. Овочівництво і плодівництво. К.: Вища школа, 2000. 340 с.
  9. Овочівництво: навч. посіб./В.І. Шемавньов та ін. – Дніпропетровськ: ДДАУ, 2001. 392 с.
  10. Кулик М. І., Рожко І. І. Завдання і робочий зошит до лабораторних робіт з дисципліни “Овочівництво” для здобувачів вищої освіти факультету агротехнологій та екології спеціальності 201 – “Агрономія”. Полтава, 2020. 130 с.
  11. Болотских А.С. Энциклопедия овощевода. Харьков: Фолио, 2005. 799 с.
  12. Довідник по Овочівництву / Г. Л. Бондаренко, Г. П. Ледовська, Л. М. Шульгіна та ін.; За ред. Г.Л. Бондаренка. К.: Урожай, 1990. 272 с.
  13. Барабаш О. Ю., Гутиря С. Т. Помідор. К.: Вища школа, 2001. 61 с.
  14. Барабаш О. Ю., Гутиря С. Т. Гарбузові овочеві культури. К.: Вища школа, 2001. 123 с.
  15. Барабаш О. Ю., Шрам О. Д., Гутиря С. Т. Столові коренеплоди. К.: Вища школа, 2003. 86 с.

Навчальна дисципліна

ПЛОДІВНИЦТВО

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Плодівництво як галузь сільськогосподарського виробництва.
2. Біологічна і виробнича класифікація плодкових рослин.
3. Морфологічна будова плодкових рослин.
4. Закономірності росту і розвитку плодкових рослин.
5. Екологічні фактори в життєдіяльності плодкових культур.
6. Біологічні основи розмноження плодкових і ягідних культур.
7. Організація плодкових розсадників.
8. Проектування і закладання плодкових насаджень.
9. Утримання і обробіток ґрунту а саду, удобрення та зрошення плодкових насаджень.
10. Формування крон плодкових дерев.
11. Обрізування плодоносних садів.

12. Технологія вирощування кущових ягідників.
13. Морфологічно-біологічні особливості та технологія вирощування суниці.
14. Технології вирощування горіхоплідних і малопоширених плодових і ягідних культур.
15. Технології вирощування винограду.

Список рекомендованої літератури

1. Куян В.Г. Плодівництво. Київ : Аграрна наука, 1998. 472 с.
2. Куян В.Г. Плодівництво: Практикум. Житомир: Редакційно-видавниче підприємство «Льонок», 2002. 184 с.
3. Каблучко Г.О., Гапоненко Б.К. Плодівництво. Київ : Вища школа, 1990. 265 с.
4. Барабаш О.Ю. Цизь О.М., Леонтєв О.П., Гонтар В.Т. Овочівництво і плодівництво : підручник. Київ : Вища школа, 2000. 503 с.
5. Артеменко М.М. Щоб урожаїлись сади. Київ : Урожай, 1986. 96 с.
6. Власюк С.Г., Бондаренко А.О. Садівництво і виноградарство : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1990. 374 с.
7. Гриник І. В., Москалець В. В., Москалець Т. З., Барат Ю.М., Любич В. В., Пелехатий В. М., Пелехата Р. П., Овезмирадова О. Б. Селекційно-технологічні основи вирощування обліпихи крушиноподібної в умовах Полісся й Лісостепу України : монографія. За заг. ред. В. В. Москальця. Новосілки : Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. 192 с.
8. Куян В.Г. Плодівництво : практикум. Київ : Вища школа, 1965. 168 с.
9. Москалець В. В., Гриник І. В., Москалець Т. З., Лісовий О. Б., Барат Ю. М., Невмержицька О. М. Науково-методичний супровід щодо ведення колекції генетичних ресурсів обліпихи крушиноподібної (*Pyrrohae rhamnoides* L.) в умовах *ex situ*: рекомендації. Київ : «Центр учбової літератури», 2021. 61 с.
10. Артеменко Н.М. Сад без хімії. Млиев, 1991. 176 с.
11. Карпенчук Г.К. Частное плодоводство. Київ : Вища школа, 1984. 295 с.
12. Moskalets T. Z., Vovkohon A. H., Barat Yu. M., Knyazyuk O. V., Verheles P. N. Morphological and ecological peculiarities of checker tree mountain ash (*Torminalis glaberrima*) plants and biochemical. composition of its fruits. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2020. 11(3). P. 405–413.

Навчальна дисципліна **РОСЛИННИЦТВО**

В ході вивчення даної дисципліни розглядаються наступні теми:

1. Теоретичні основи рослинництва
2. Пшениця.
3. Жито. Тритікале.
4. Овес.
5. Ячмінь.
6. Кукурудза.
7. Просо.

8. Сорго.
9. Рис і гречка.
10. Загальна характеристика бобових культур.
11. Горох.
12. Соя. Квасоля.
13. Бульбоплоди. Коренеплоди.
14. Баштанні культури.

Список рекомендованої літератури

1. Рослинництво. Лабораторно-практичні заняття. За ред. М.Г.Городнього. К.: Вища школа, 1981.
2. Зінченко О.І., Салатенко В.Н., Білоножко М.А. Рослинництво. Підручник. Київ: Аграрна освіта, 2001. 590 с.
3. Каленська С.М., Єрмакова Л.М., Паламарчук В. Д., Поліщук І.С. Системи сучасних інтенсивних технологій у рослинництві. Підручник. Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2015. 448 с.
4. Куценко О.М., Дмитришак М.Я., Ляшенко В.В. Найпоширеніші сільськогосподарські культури України. Зернові колосові, бобові. Бульбоплоди: Навчальний посібник. Полтава: ФОП Говоров С.В., 2015. 80 с.
5. Лихочвор В.В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур. К.: «Центр навчальної літератури». 2004.
6. Лихочвор В.В., Петриченко В.Ф. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур. 120 культур: навч. посіб. 4-е вид. В.В. Лихочвор, В.Ф. Петриченко. Львів: НВФ «Українські технології», 2014. 1040 с.
7. Мазур В. А., Паламарчук В. Д., Поліщук І.С. Новітні агротехнології у рослинництві. Вінниця. 2017. 588 с.
8. Мазур В.А., Поліщук І.С., Телекало Н.В., Мордванюк М.О. Рослинництво. Навчальний посібник. Вінниця: Видавництво ТОВ «Друк». 2020. 352 с.
9. Рослинництво. Навчальний посібник / за ред. О.Я.Шевчука. Київ: ЗАТ Віпол, 2005. 502 с.
10. Технологія виробництва продукції рослинництва: навч. посіб. Ч.1. [С.І.Мельник, О.Д. Муляр, М.Й. Кочубей, П.Д. Іванцов]. К.: Аграрна освіта, 2010. 282 с.

Навчальна дисципліна

СЕЛЕКЦІЯ І НАСІННИЦТВО ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Етапи розвитку селекції.
2. Досягнення, завдання селекційно-насінницької роботи в Україні.
3. Класифікація вихідного матеріалу.
4. Принципи створення моделі сорту.

5. Роль внутрішньовидової гібридизації у селекційному процесі.
6. Віддалена гібридизація в селекції.
7. Експериментальний мутагенез у селекції рослин.
8. Поліплоїдія, гаплоїдія в селекції рослин.
9. Інбридинг та гетерозис у селекції рослин.
10. Методи добору селекційного матеріалу.
11. Методи оцінювання селекційного матеріалу.
12. Технологія селекційного процесу.
13. Завдання та напрями у селекції рослин.
14. Завдання та організація державного сортовипробування.
15. Підбір сортів та гібридів для конкретного господарства.
16. Перспективи розвитку селекції рослин на основі біотехнології.
17. Насінництво як наука та галузь с.-г. виробництва.
18. Значення насіння в реалізації потенціалу сорту.
19. Сортозаміна та сортооновлення, організація їх проведення в господарстві.
20. Технологія виробництва насіння в первинних ланках насінництва.
21. Технологія вирощування і післязбиральне оброблення насіння.
22. Внутрігосподарський і державний контроль у насінництві.
23. Науково-обґрунтовані системи вирощування елітного насіння

Список рекомендованої літератури

1. Васильківський С.П. Селекція і насінництво польових культур: підручник. Біла Церква, 2016. 376 с.
2. Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І., Власенко В.А. Селекція і насінництво сільськогосподарських культур: Підручник. Київ: Вища освіта, 2006. 458 с.
3. Мазур О.В., Мазур О.В., Лозінський М.В. Селекція та насінництво польових культур: навчальний посібник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 348 с.
4. Макрушин М.М., Макрушина Є.М. Насінництво: підручник. Сімферополь: ВД. «Аріал», 2011. 476 с.
5. Молоцький М. Я., Васильківський С. П., Князюк В. І. Селекція та насінництво польових культур. Практикум. Б-Ц, 2008. 192 с.

Навчальна дисципліна

ФІТОПАТОЛОГІЯ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Введення у фітопатологію.
2. Поняття патологічного процесу.
3. Неінфекційні хвороби рослин.
4. Патогенні гриби як збудники хвороб рослин.
5. Фітопатогенні бактерії, актиноміцети як збудники хвороб рослин.
6. Фітопатогенні віруси як збудники хвороб рослин.
7. Імунітет рослин до інфекційних хвороб.
8. Хвороби зернових культур (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).

9. Хвороби кукурудзи (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
10. Хвороби бобових культур (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
11. Хвороби соняшнику (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
12. Хвороби ріпаку (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
13. Хвороби картоплі та овочевих культур (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
14. Хвороби плодових і ягідних культур (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).

Список рекомендованої літератури

1. Писаренко В.М., Писаренко П.В. Захист рослин: екологічно обґрунтовані системи. Полтава: Видавництво "ІнтерГрафіка", 2002. 288 с.
2. Пересипкін В.Ф. Сільськогосподарська фітопатологія. К.: Аграрна освіта, 2000.
3. Пересипкін В.Ф. Атлас хвороб польових культур. К.: Урожай, 1987.
4. Фітофармакологічний довідник. За ред. М.Д.Євтушенка, Ф.М.Марютіна. Харк. держ. аграр. ун-т ім. В.В.Докучаєва. Харків, 2000.
5. Марков І.Л. Практикум із сільськогосподарської фітопатології Я.Л.Марков. К.: Урожай, 1998.
6. Марютін Ф.М. Фітопатологія: Навчальний посібник. Харків: Еспада, 2008.

4. Оцінювання рівня якості підготовки

Атестаційний екзамен є завершальним етапом визначення рівня сформованості загальних і фахових компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до Стандарту вищої освіти та освітньо-професійної програми Агронія спеціальності 201 Агронія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Атестаційний екзамен проводиться в останньому семестрі навчання здобувачі вищої освіти після освоєння ними теоретичного курсу навчання та проходження всіх видів практик згідно графіку навчального процесу.

Атестаційний екзамен здійснюється за допомогою засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників з використанням методів комплексної діагностики – складання тестового екзамену за фахом.

Під час складання атестаційного екзамену здобувачі вищої освіти відповідно до вимог освітньо-професійної програми Агронія спеціальності 201 Агронія першого (бакалаврського) рівня мають показати високу

фундаментальну та спеціальну агрономічну підготовку, вміння вирішувати організаційно-господарські ситуації діяльності підприємства в сучасних умовах ринку.

Атестаційний екзамен проводиться у вигляді тестового іспиту за допомогою засобів інформаційних технологій. Розроблено 30 варіантів завдань, кожний з яких містить по 100 питань (10-12 питань з кожної дисципліни). До кожного питання дається чотири варіанти відповіді, з яких потрібно вибрати одну правильну. Загальна кількість правильних відповідей становить суму балів, які здобувач вищої освіти отримує. Трансформація балів в систему ЄКТС наведена нижче.

Тривалість атестаційного екзамену становить дві години.

ТРАНСФЕР ОЦІНОК ІЗ 100 БАЛЬНОЇ ШКАЛИ В ШКАЛУ ЄКТС:

Кількість правильних відповідей	За 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	За 4-бальною шкалою
90–100	90–100	A	відмінно
82–89	82–89	B	добре
74–81	74–81	C	
64–73	64–73	D	
60–63	60–63	E	задовільно
35–59	35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Порядок присвоєння кваліфікації

За результатами успішного складання атестаційного екзамену ЕК приймає рішення про присвоєння кваліфікації бакалавра з агрономії і про видачу випускнику диплома державного зразка.

Здобувач вищої освіти, який не склав атестаційного екзамену допускається до повторної здачі не раніше ніж через рік впродовж трьох років.

6. Перелік нормативних документів, на яких базується програма атестації

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Закон «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1069 від 04.10.2018 р. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1339 від 05.12.2018 р. Про внесення змін до стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

5. Наказ Міністерства освіти і науки України № 593 від 28.05.2021 р. Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти.
6. Освітньо-професійна програма Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня вищої освіти Бакалавр за спеціальністю 201 Агрономія галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство 2022.
7. Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті.
8. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.
9. Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.
10. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію у Полтавському державному аграрному університеті.